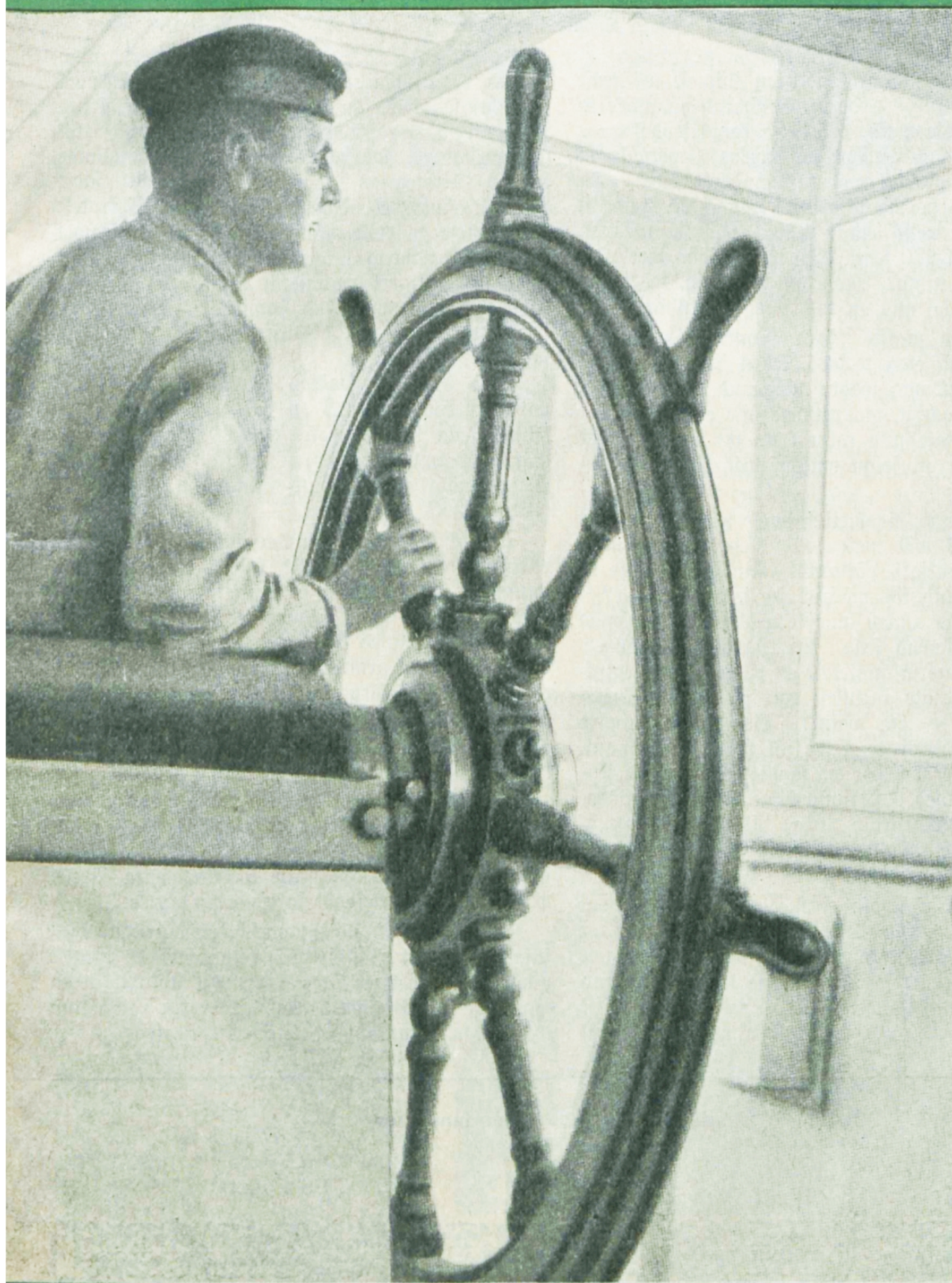

MEIE AEG

Sisu:

Inimese väärtus.

Kuhu kannab
meid ajavool?

Pille tänapäeva
elust.

Õige tarkus.

Seitse maailma-
pabel.

Maailm otsusta-
mistunni eel.

Tervishoid:

Kaela riietumi-
sest.

Kui ma õõseli ei
saa magada.

Laste nurk:

Purustatud aken.

Leeni unustas.

Inimese väärtus.

L. Martin.

Juba vanast ajast saadik on inimese väärtust mitmeti hinnatud. Teda on ülendatud jumalaks ja alandatud tööloomaks, orjaks ja kahuriöödaks.

Dr. Thomas Lawson on vaevaks võtnud, et inimese teha ainelist väärtust kindlaks teha. Ta sai sealjuures haleda tulemuse: umbes 25 keemilist ainet, mõnda neist leidub väga vähesel määral, maksab ainult 280 senti. Ja temast jääb järele ainult 6 naela tuhka. Maailma valitseja, kes tahab loodust tundida, mis on ta? Peotäis tuhka!

Inglismaa maksis kord Hannoverile, nagu Kahn avaldab oma teoses „Leben des Menschen“, sõjas Prantsusmaa vastu langenud iga jalaväelase eest 30 taalrit, iga ratsaväelase eest 10 taalrit ja tema surmajaanud ratsu eest 90 taalrit. Rahelisa inimelu oli seega vähem väärt kui üks hobune!

Milles seisab siis õieti inimese väärtus? Kas kehas, hinges või vaimus? Keha on purunen ja lagunew paljaks põrmuks. Kindlasti ei ole ta väärtujeta, kuid kas määrab see inimese hinna? Kas surematus annab hingele väärtuse? Uuemad teoloogid lihtkavad selle kui ebakriitliku ümber, kuna see vastuotja mõttekäik on pärit wanade egiptlaste ebajumalate kultusest ega ole piiblis kuskil põhjendatud. — Ja vaim? See tõstab inimese üle teiste eluolomuste, lasab tal pilgu heita jumaliku saladusse ja sellest osa saades omab ta elu ilusamad väärtused. Vaimuõdime ja sellega ühenduses meel (piiblikult: siida) tõstab meid loomainsintsiitist (loomusund) kõrgemale ja ehib meid Jumala kujuga.

Kas ristiusu Looja ei mõelnud jedasama, kui ta kord ütles: „Mis kasu on inimesel sest, kui tema kõik maailma kasuks saaks aga oma hingele kahju teeks; ehk mis lunastamise hinda võib inimene anda oma hinge eest“. See, ijegi kriitilise Voltaire'i poolt „wõrratuks“ nimetatud wüirjt

hindab kogu maailma ühtekokku palju vähemaks ja kähstusjetumaks kui üheainsa inimese väärtus! Tõsi, nii wõis rääkida ainult see, kes inimest kõigiti armastab, kelle film nägi kõige põhjalangemmas kurjategijas lootuskiire tulewast jädet. Waimuteaduses edendawad tihti Plato, Sokratese, Aristotelese ja teiste mõttelemud suur osa ja nende ütelusjed näiwad autoriteetfelt tõrjuwat iga kahtlust. Mis muret walmistas neile „waimufangelastele“ üks mahajäetud inimene? Dns nemad ka käinud kilomeetrit offkaliit padrikut, et kadunud lammasst päästa?

Otto Wedding koostas järquise tabawa hinnangu: „Suurim mees on see, kes kõige enam on teinud oma kaasinimeste jaoks.“ Sellest seisukohast waadatuna, on mõni lihtne käsitöeline ja mõni wana emake enam teinud inimkonna heaks, kui hulk ülitooli profesjoreid.

Ühe inimese kohta otjustamisel me waatame harilikult tema seisust, ametit, kuidas riidetatud, tema aunime ja peame tõeks, et tema kogutud teadmised wastawad ka tema auwäärjemale iseloomule. Kui sagedasti tuleb aga ette, et teenijatiidruk on enam wäärt kui armuline proua, ja furnatud pesunaine kõlbliiselt kõrgemal kui tõusikust direktor! Nii wõib ka aru saada, mida keegi arwas, et kui tahetakse meie suuruste kohta asjalikult otjustada, siis peab tema teenijasfonnalt järele küsima.

Inimese väärtus ei olene mitte nagu materjaaline wara nõuetawusest. Ta jarnleb palju enam nõule, mille wäärtus oleneb siisust. Rahwa rikkus ja waesus ei määrata mitte kullatagawara järele, waid teenete, meelelaadi ja iseloomu järele.

Ei ole küll mingit maailmawaadet ega usku laial maakeral, mis üksikut inimest nõnda kõrgelt hindab kui ewangeelium, mis aga ühtlasi tema maksuwust ka põhimõtteliselt eitab, kui ta astub wastollu maailmkonna walitjusjega.

Kaanel: Lüürimees laewa juhtimas.

Meie Aeg

5. aastakäit.

Vidage aega talliks!

Nr. 2.

Kuhu kannab meid ajavool?

Meie elame vapustavalt tõsijel ajal. Üleilmse tähtsusega sündmused järgnevad üksteisele õudse kiirusega. Põnevus, millega vaadatakse tulevikku, jarnaneb tunnete, millega vaadatakse mõnele teatud jaatuslikule tunnile. Mii kui tüüri-mees tüüriratta juures pingutab fogu oma nägemisvõime, et hoida laeva ähwardavate kaljude eest, samuti pingutavad õiglasjed rahvajuhid enda võimeid, et juhtida nende hoolde usaldatud rahva elu õigetesje rööbastesje. Kuid näib et hoolimata rahvajuhitide piüüetesje, sõiduvõsti muutub iga päew kitsamaks ja ähwardavad kaljud liginewad mõlemil pool sõiduteed.

Ütski mõtleja inimene ei juuda rahulikult jääda, waadeldes kõikidel aladel raskuses rabelemat maailma, ilma et ta endale ei esitaks küsimüsi: Kuhu wiib meid ajavool? Millise lõppaigme juure jõuame wiimaks?

Meie ajajärf on täiesti omapärane ja üeäralik. Ta on enneolemata majanduslikus, usulises, poliitilises, kõlblises, waimlises, teaduslikus, tehnilises, rahvuslises, rahvuswahelises ja jeltsfondlikus elus. Wanad põhimõtted on heidetud kolikambri ja kõikjal käiatse katsetamiste, uuenduste teed. Znimfond tunneb, et ta on aheldatud nägemata võimude poolt, piiratud wabas arenemises edu poole, ja piüütab leida wäljapääsu. Kõikjal tehakse jõupingutusüi edu jaawutamiseks ja lugemata hulkade pilgud on pöördud tulewikule, millest oodatakse olufordade lahendust. Loodeatakse ükssikute wõimumeeste wõimetele ja ühisfondlistele jõupingutusetele, kuid jenine ootamine on osutunud siiski asjatuks. Maailmas on kuulda rahutuse ja nõutuse häält ja kõikjalt kostab küsimus: mis tuleb, mis saab tulewikus? Kana kestab weel see oluford?

Lahendust neile küsimustele leiame ainult Znimala jõnast — piiblist. Sarnasjed olufordad peawad leidma ajel wiimajel ajal, ajal mil maailma ajalugu jõuab lõpule. Kristus kuulutas jarnasjed aegu ette ja ütles ka, mis nende sündmuste lõppaste saab olema. „Sa päewas, kuus ja tähtedes peawad imetähed olema, ja maapeal peab rahwal ahastus olema ilma nõuta, et meri ja meewood kohisewad. Sa inimesed lähewad rannutumas kartuse ja asjade ootamise pärajt, mis maailma peale peawad tulema; sejt taewa wägesjed peab kõigutatama. Sa siis näewad nemad inimese poja tulewat pilwes juure wäe ja auga.“ Luuka 21, 25—27.

Kuigi Kristus ei määra meile mingit aega findlaks, mil tema tagasi tuleb, ometi ta kirjeldab jeltgesti neid olufordi, mis peawad walitsema maailmas tema tagasituleku eel. Wõrreldes pühas kirjajas ettekuulutatud ajamärke praeguise aja sündmustega ei wõi olla kellelgi kahtlust tõsiasja kohta, et elame Kristusesjt ettekuulutatud wiimajel ajal. Kes tõsijelt ja kohtlaselt usub piiblit, ei kahtle jelles, et sejtame juuremate sündmuste ja muudatuste läwel,

Euroopa tähtsamaid mehi. — Wafemalt paremale: Lord Baldwin, Ramsay Macdonald ja Sir Herbert Samuel.

millist inimjugu kunagi enne on näinud. Kuigi elame „walgustatud“ ajajärgul, ei täitu inimeste soovid rahu, julgeoleku, auhuse, korra ja õnnelikkuse juhtes. Pühaskirjas leiame üteldusi, mis jellele hoopis vastu käivad. Nii ütleb Paulus: „Aga pahad inimesed ja petised lähewad ikka peale kurjemaks, nemad eksitawad ja neid eksitatakse.“ „Aga jee olgu sulle teada, et wiimisel päewil hirmjad ajad peawad olema. Seft siis on inimesi, kes ijeenejeft palju lugu peawad, kes rahaahned, hooplikud, juurelikud, teotajad, wanemate sõna põlgajad, tänamata, pühitsenmata on, kes omatseid ei armasta, lepituse rikkujad, lairjad, praasijad, waljud, kes head ei armasta, kes liha himusid enam armastawad, kui Jumalat.“ 2. Tim. 3, 1—4. 13.

Mis aga kogu jumalafartmatuisele otje kui krooni pähe asetab, on kriitlaste seisukoht Kristuse teise tulemise juhtes. Peetrus kirjeldab sellest meeljustest, öeldes: „Ja jeda peate kõige esite teadma, et wiimseil päewil tulewad pilkajad, kes oma eneste himude järele elawad, ja ütlewad: Kus on tema tulemise tõotus? Seft seft ajast, kui wanomad läinud magama, ilmaft ära, jääb kõik nõnda, kui looma algust on olnud.“ 2. Peetr. 3, 3. 4.

See waade on meie päewal üldiselt maksuwisele pääsenud kriitlaste seas, ja kes teistti usub, jeda peetakse „wanameelseks“.

Tõesti, maailmas on tänapäew ülijuured jõud tegevuses, ja jeda ijeäranis weel inimestele uue ilmawaate õpetamises. Inimesed näiwad mõtlewat, et need muutused on waid inimlikkude soovide, igatjuste ja asjade uue korra järeldus, kuid inimeste tegevuse taga on kindlasti tegevuses piimedusriigi mõinud.

Kurja leegionid on tänapäewal agaramad, kui nad on olnud kunagi warem maailma ajaloo jooksul ja nad tarwitawad oma ülihoimulikkude energiat meeste ja naiste Jumalast ja õnnistatud tõdedest ärapööramiseks, mis on ilmutatud Issanda Jeesuse Kristuse ewangeeliumis.

Kurat töötab ateismi, materiaalse teaduse, moodsa armustuse, waimudeuse (spiritismi) ja iga teise wale õpetuse läbi, mida võib tarwitada inimeste silmade pimestamiseks ja nende jüdamete kõwendamiseks, et tuua igaweft hukkaminekut neile, keda muidu oleks mõidud päästa.

Ühenduses kohutawa olukorraga, mis püüib maailmas praegusel ajal, küsime: „Kas kriitlik usf on pääsetee?“ Tõesti, ta on pääsetee ja a i n u k e pääsetee. Kuid jee peab olema tõelik kriitlik usf, mitte ainult usu worm, mis on nõrgendatud ja moonutatud paganliku filosoofia ja teoloogia ühitudustega ning paganlikule iseloomule jarnaste moodjate ideede ja spekulatsioonidega.

Ainult niisugune kriitlik usf jääb seisma eluformides, mis awaldub lapelikus usalduses Kristusele ja sõnakõulmises Jumala Sõnase.

See õpetab „meid, et meie peame ära jalgama jumalafartmata elu ja ilmalikud himud ja peame mõistlikult ja õieti ja jumalafartlikult elama jessinatjes maailmas ja ootama õnnist lootust ja suure Jumala ja meie õnnistegija Jeesuse Kristuse auilmumist, kes iseennast meie eest on annud, et ta meid pidi ära lunastama kõigeft ülekohtust, ja puhastama enesele ijerahwaks, mis usin on hea tööle.“ Tiituse 2, 12—14.

See on ka praegu pääseteeks jagaduseft ja selle maailma kurjustest, seft jelle läbi meie leiame kaitset kõigewägewama warju all. Tomas, kes armastab meid ja andis iseeneje meie lunastamise eest, on jõud kõigile kuusatusetele wastupanemiseks. Ja siis jee on suur „pääsetee“ praeguseft kurjast maailmst paremasje maailma, mis jaab lunastatute paranduseks, kui Issand Jeesus Kristus au ja wäega ilmub kurja walitjuse lõpetamiseks ja oma igaweje õigluse ja rahu kuningriigi ajutamiseks.

Komistusfiwid eluteel.

Issa inimene kõnnib oma walitud teerajal. Sellel teel ta kohtab inimesi nii suuri kui wäikseid, rikkaid ja wäseid, haritud ja harimatuid, häid ja kurje, kurbi ja elurõõmsaid. Temast möödub ka juurel hulgal elustwäimuid. Tihtigi leiab inimene peaaegu endajarnaseid, kuid siiski ainult „peaaegu“. Issa meift on täiesti oma „mina“. Tuleb wäga harwa ette, et kaks inimest igas juhtes ühe asja kohta ühes mõttes on; kuigi awalikult ei wäljendata, siis on, ühel enam teisel wähem, endarmastus otsustamise lähtepaigaks. Kui peaks teegi kolmas sama asja kohta oma otsust awaladama, ilma et ta milgil põhjusel kummagi poole hoiaks, siis tuleks enamail juhuseil kindlasti jälle mõni teisjugune otsus. Issas inimeses peitub teatud möödul oma mõtte õigemaks pidamise kaldumus ja teiste waadete ja mõtete alahindamine. See peitub juba inimese enda iseloomus, et ta iseennast kõigewähem tunneb. Sellepärast ta piüiab ikka oma kaasinimeste teelt esiteks neid kive äraweeretama hakata, mida tema jääl näeb. Ta on sellega nõnda ametis, et ta jääl juures iseenda hoopis äramustab ja ei teagi, et tema teel palju suuremad fiwid lamawad ja teda õigele eesmärgile jõudmast takistawad. Markus Aurelius ütleb: „Ükski ei ole weel selle järeldusel õnnetumaks saanud, et ta jeda, mis teise hinges ajub, hoolikalt tähele pani; aga need, kes ei jälgi tähelepanelikult, mis nende eneste hinges pesitseb, satuwad paratamatult õnnetusse.“

Tõelikule kriitlasele on wäga tähtis igat asja õieti mõista, aga jääljuures mitte ainult kuulata ja uskuda, mis teised ütlewad, waid ise otsida ja uurida, ja jeda olles juhitud õigluse tundest.

Kui meil tõde kõige kallimaks waraks, siis me oleme rahul ja mõime oma elurada julgelt ja õnnelikult käia; siis kaowad komistusfiwid meie eluteelt ja elu jaab olema päikesepaisteline.

Pilte tänapäeva elust.

Ajalehed toomad igapäev teateid pankrotitegemistest, bilansside, aktsiate ja vekslite võltsimistest, altkäemaksude võtmistest, raiskamistest ja väljapetmistest. Võltsijate ohvriks ei lange üksnes üksikud isikud, vaid terved ringkonnad, riigid ja rahvad. Võltsimistesse segavad end juhtivad riigimehed, parlamendiliikmed, juured ettevõtjad, kõrged riigi- ja jeltskonnategelased. Ja mis on selle tagajärg? Sellega hävitatakse paljude elujärg. Aga see ei ole veel kõik. Sellest kannatab rahva kõlblus, — fogu inimkond. Znimejed lähevad lõpuks niifaugele, et nad ütlevad: ausus on rumalus.

Tõsiasjad räägivad selget keelt. Siin toon ainult mõned näited. Umbes aasta tagasi nägi pea-aegu fogu maailm, et ta on saanud petta kuulvalt Rootsi fikukuningalt Kriüügerilt. Veel praegu pole lõpetatud kohtuprotsessid, millega selgitatakse tema hiiqlavõltsimisi.

Lätis paari aasta eest tehti pettuste läbi lõpp kahеле pangale. Soiusummade omanikud, waesed kofkuhoidjad, päewatöölised, käsitöölised jäid omast ilma.

Milline kirjendam ülekohus! Ja petturid? Neil on olnud head päewad, pärast wangla ja siis? Küll siis jälle asi areneb. On ju veel midagi järele jäänud, mis lastud kirjutada „hea onu“ nimele. Kui enam endal ei ole midagi, raha ja au kaotatud, siis on aga naine õieti rikkaks saanud ja temale kuulub kõik. Warandused on eraldatud ja eraomandus on seaduslikult kaitstud ning mees ja naine on ka seaduslikult üks liha. Peab ainult

Prantsusmaa suurtelem Statwisty.

oskama, sest iga seadus lasseb endast mööda hiilida. „Tõde komistab uulitsa peal, ja mis on otsekohene asi, ei see saa edasi minna.“

Siljuti lõppes Saksamaal kolm juurt protsessi võltsimiste pärast. Dr. Gerike, kes oli Hitleri lähem kaastöeline, tegu tuli awalikuks ja ta anti kohtu alla. Dr. Girtziefer, Saksa endine hoolekandeminister, hoolitjes rohkem enda kui rahwa eest. Kohus pidi ka temale kui wargale määrama karistuse. Lahusenid, juurtööstus Saksamaal, on võltsinud aasta otja raamatuid ja bilansse, nii et walearmetega on wälja mõetud 10 miljonit marka. Kohus mõistis karistuse.

Saksa protsessidega ühel ajal ajalehed töid jõnumi rahandusfandaalist Prantsusmaalt Bayonne linnast. Bayonne linnapank on annud wälja võltsobligatsioonid. Ennetus neile waestele inimestele, kel on neid obligatsione. Kuipalju jüdamewalu, muret ja kurbust walmistas niisugune tegu. Veel halvem on see, et rahwuswahelise aferisti (juurfelmi) juut Statwiski pettusekaaslasteks oli üks minister, parlamendiliikmeid ja teisi juhtiwaid mehi.

Rahjufannatajad Bayonne pangamaja ees, mille Statwisty raslustesse wiinud.

Aferišt Staviski haukis endale Prantšusmaa jalapolitsei inspektori koha. Ja kuldne wõti awab kõik ukjed, sest raha eest olewat furatti nõus kättit kiigutama.

Balti Punnvilla Wabriku direktorid Citron ja Wachmann istuvad praegu eeluurimise all, kahtlustatud miljonite kroonide pärast.

Miisugune on tänapäewa maailm. Wõiks ilma waewata neid näiteid rohkendada sajakordseks, aga milleks? Meist on küllalt, et praegust moraalselt tajapinda walgustada.

„Ülekohus wõtab wõimuist ja paljude armastus läheb külmaks.“ Need olid Jeesuse sõnad jüngerite küsimuse puhul: „Ütle meile, mil ajal peab see kõik jündima ja mis peab sinu tulemise ja maailma aja lõpetuse täht olema?“ (Mat. 24, 3. 12.) Need Jeesuse sõnad täituvad täht-tähest. Me elame tõesti wiimisel ajal. Nutus on tõesti jaawutanud oma kõrguspunkti. Rohkem petta ja waletada ei saa enam inimene. Jääb üle weel oodata wiimast suurt pettust. Kui inimesed oma wõltsimises on teinud oma wõimaliku, siis lasjeb furat ise oma pettuse kunstnikid tulla päewakorrale. Piibel räägib sellest. Ja see peab täide minema wiimisel ajal. „Ja teeb suuri imetähti, nõnda et tema ka teeb tuld taewast maha langema maa peale inimeste nähes, ja effitab neid, kes maa peal elawad, imetähtedega.“ (Zlm. 13, 13. 14.) „Kelle tulemine on jaatana wägewa tegemise järele kõige walewäega, imetähtedega ja tegudega, ja kõige ülekohtu petmisega nende seas, kes hukka jaawad; seepärast, et nad ei wõtnud tõtt (Sumala Sõna, Joh. 17, 17) armastada, et nad oleksid õndsaks jaanud. Ja seepärast tahab Sumal neile läkitada wägewat effitust, et nad wõtawad walet uskuda; et kohut peab mõistetama kõikide peale, kes tõtt ei ole uskunud, waid kelle meelest ülekohtus hea on olnud.“ (2. Tesj. 2, 9—12.)

Kohus tuleb kord. Lõõg on warsti täis. Sige kohtumõistja seisab ukse ees. „Waata, ma tulen nobedasti ja palk on minuaga, igaihele tasuda nõnda kui tema tegu on.“ (Zlm. 22, 12.) „Sest me peame kõik awalikuks jaama Kristuse kohtujärje ees, et igaiüks peab sedamööda jaama, kuis ta ihus on teinud, olgu see hea wõi kuri.“ (2. Kor. 5, 10.)

Inimesed on jätnud maha armastuse ja usu Sumala tõesse, Sumala sõnasse. Seepärast on niipalju effitust maailmas. Ja kus on effitus ja pimedus, seal on ka wale ja pettus.

„Te saate tõtt tunda, ja tõde peab teid wabaks tegema.“ Tema tõde on warjupaik ja kilp — furadi kawaluise ja inimeste pettuse vastu.“

S. Roje.

Sige tartus.

Sumalat armastada tähendab, tema käske, tema seadusi pidada. Nõnda kui tema meid armastab ja läitis meie patuste eest õiguse käsu, kuna ta ohwerdas oma poja.

Sumal ei annud oma poega selleks, et meie kui patused oma pattudesse jääme ja sureme, waid et meie nendest lahti saame ja tema tahtmise järele ilma patuta elame.

Sumala käskude pidamine on armastuse tulemus, aga mitte ärapäätmise eest maksmine. Täpsest pidada kombekäjud, mis awaldawad Sumala tahtmist, on ainult sel wõimalik, kes teda armastab; kuid ühtlasi on nende pidajad ka ära lunastatud.

Et me armastuse ja käsu wahetorda paremini mõistaksime, tahan jutustada järgmise loo:

Ühel päewal mängisid kaks poisikest kirsipuu all, mille wili parajasti küps oli. „Ah Georg,“ ütles üks teisele, „tule nopime mõned kirsid; waata kui küpsed ja ilusad nad on!“ „Do ei, Niolaus, me ei wõi neid puutada, minu isa keelas neid süüa.“

„Aga Georg, ei ole ju kedagi siin, kes seda näeb ja sinu ijale ütelda wõiks, et me oleme kirsje jõõnud. Ja kui ta seda ka teada saaks, siis ta ei hakfaks sind ju kohe peksuma, ta ei teeks sulle wõib olla midagi, sest ma tean, ta on hea ja halastaja mees.“

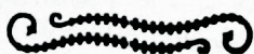
„Et ma tean, et mu isa hea on, otse seepärast ei taha ma mitte kirsje wõtta. Ma tean küll, et mu isa mind seepärast ei pekaks, aga ma tean ka, kui wäga see teda haawaks ning kurwastaks, kui ta teada saab, et ma olen olnud sõnakuulmata.“

Poeg oli õppinud oma isa sõna kuulma just seepärast, et ta teadis, kui wäga isa teda armastas.

Umbes nõndasama on lugu meiega.

Mida rohkem tõendatakse Sumalat armastawat, seda rohkem peab olema sõnakuulelik tema käskudele. Nõnda näeme, et Sumala armastus ei wabasta meid käsupidamisest.

Sumala armastuse tulemus on rahu ja armastus inimeste keskel. Et nüüd inimestel isekeskis rahu ja armastus oleks, peawad nad Sumalaarmastust läbi elama. Sumal tõotab neile, kes teda armastawad, suurt taju. Esiteks pattude andestamist, nagu ta andestas patustanud naijele, kes teda jalwis ja kellest ta ütles: „Tema palju pattu on andeks antud, sest ta on palju armastanud.“ Luk. 7, 47. Edasi on kirjutatud: „Mis film ei ole näinud, ja kõrw ei ole kuulnud, ja inimese südamesse ei ole tõusnud, mis Sumal on walmistanud neile, kes teda armastawad.“

Seitse maailmapahet.

Ma külastasin kord haiget, kes elas fatuse-kambri. Ust avades lõi mulle vastu paks tubaka-juits ja ma waewalt wõisin jeesolijaid ära näha. Seal oli peale haige weel üks mees, kaks naist ja üks wiie-aastane laps. Mees ja üks naine suitsetasid ning üha suitustasid eluruumi. Kuigi mul on terved kopjud ja kurf, mürk lõikas minu häälepaektesse ja raskendas minu rääkimist.

Ma vaatlesin neid inimesi. Haige lamaskäpastes kalljutes õlgede peal. Tal näis olemat raske kuulmine ja oli osawõtmatu. Laps oli kahwatu ja kõhn. Lapse ema oli määrdunud, kallid siidjupkad jalas ja kaebas, et neil läheb halvasti. Mees istus tegewusetu ja imes oma piipu, tehes jalksuures näo, nagu maailmas ei saagi enam midagi muud võimalik olla. Et mõistus on mõtle-miseks ja käed töötamiseks, ei ole nähtawasti ialgi niijugusele inimesele pähe tulnud. Kuidas küll niijugune inimene end õhtul tunneb? Kuidas jää-rane küll kord sureb? Aga võib-olla jäärajad inimesed üldsegi ei sure, sest nad on ju iseeneses jurnud. Nad suiguwad. Ja häda, kes neid julgeb äratada!

Saletjemismäärne fugu aga oli naine, kes suitsetas. Ta võis olla umbes 30 aastat wana, nii siis paremates aastates; aga ta oli muutunud inetuks, luudeni kõhnaks jäänud, hambad mustad ja osalt wälja langenud, pikk kael juure hõõsituga ja õlaluud olid kui kruusitõrwad.

Glaw luudeware! mõtlesin endamisi. Tal on weel tarwis oma kõhna keha mürgiga koormata. Sõgedus, mille jarnast ei ole teist. Kas siin ei peaks kuidagi aitama? Ma piüidsin alustada juttu sellest.

Wahepeal oli juitsupilm weelgi tihenenum. Naine süütas teise paberossi. Znimestel on ainu-kefed käeliigutused: paberossi käsitamine! Kui nad ei tegele sellega, siis nad ei tea, mis kätega peale hakata. Aga ka jalad ütlewad teenimast üles, nad kaotawad kindluse! Oh jeda harjumuse wõimu! Mürgi ainuwaltitus!

Mehel ei ole enam paberossi; nii ta on otfinud piibu ja põletab jelles mingeid juuri. Sellest tekib ohwrijuits, mis waewalt ka kuradile meeldib. Aga ma kannatasin wälja ja olin walmis neile sõnadega kallale tungima. Ma ütlesin: On olemas seitse maailmapahet: Teadmatus, lõbuhimu, lihahimu, auahnus, jaamohimu, ülekõhus ja wägimuld. See on see seitsemepealine madu, mille wastu me peame wõitlema. Esiteks tuleb pea, mis on teadmatus, maha liüa. Ja ma rääkisin neile inimeste rumalusest. Znimejed on hiigla arusaamatud, pimedad ja rumalad. Ma tahtsin jeda tõsiselt alla kriipjutada. See pea maal tuleb maha liüa, inimmassi

peah walgustama, muidu häwineb maailm weel enne maailma lõppu. Nad nõustusid minuga.

Nii olid minu kärbsjed liimis, sest nad olid wahepeal unustanud, et see madu on seitsemepealine hiiglane, kellele ühe pea kaotus ei tee midagi. Nüüd ma näitasin, et tuleb ka teine pea maha liüa: lõbuhimu! Selle maosurgu jõot on: tubak, alkohol, kohw, tee, juhkruained; würtsid: pipar, sinep, äädik; uimastusmürgid: morfiun, oopium, kofkain j. t. Sel maosurul on hellitatud juulagi ja talle ei jaa üllagi küllalt. Siin tuleb teha täieline töö, ja et jeda õgijat juud nuhelda, lastagu teda nälqida, neid aineid mitte enam tarwitades. Niisüis wõitlusse tubakaga!

Alkoholi ma ei jaanudki nimetada, sest nagu latjutaja madu tõusis üles kõhn naine ja turtjus minu peale, nii et ma kohkusin. Tükki leiba ei ole tal ja nüüd tahetakse ära wõtta ka paberossid! See on hirmus, see on kole! Kuidas wõiwad inimesed olla nii toored! Ma olin temale kardetawam hirmuwaltitseja kui kunagi teine maa peal olnud. Seda ma ei olnud ise weel teadmud, jeda nüüd mulle öeldi. Tänan wäga! Aga iseäraline loogika on see küll: Leiba ei olnud, aga paberosside jaoks pidi raha olema. Paberossid on siis üle leiwat! See oli mulle uudis, ja jäärane uudis, et ma hakasin kahtlema Saalomoni sõnus: „Ei ole midagi uut päikese all.“ Selles ma usun küll midust. Oh on see olnud juba wanal ajal? Võib olla.

Enne paberossid, siis leib! Enne maitseained, siis toit. See on siis uusim maailmakord. Ei süüa mitte, et elada, waid elatakse, et süüa, weel rohkem, et nautida. Ja milline nautimine! Nau-

Uks floofrite weinifeldreid Ameerikas. — Alkoholi-
müügilgeelu lõppemisel weiniid tuuakse päewatvalgele.

ditakse jurma! Selles on tänapäeva inimesed Madamaga ühesugused. Nauding peab olema, ja selleks kas kerjatakse või varastatakse raha. See on tänapäeva olukord, ja kui keegi jeda piinab muuta, siis peetakse teda narriks.

Oma kõneluses ma nimetasin Jumalat. Ma ei tea, kuidas see mul juhtus, sest ma ometi teadsin suure meistri sõnu: „Ärge heitke pärlid jigade ette.“ Mis ma sain jelle peale kuulda, ütletab kõige, seal oli sõnu ja teotamist. Siin ma mõistsin, et inimene on kõige hirmsam omas rumaluses, kui ta on Jumalata ja taeva vastu mäsaja. Ma lasin temal kärkida ja ise waitisin.

Nauding käib toidu eel, tubak leiwa eel, alkohol piima eel. Ja mida vähem suudetakse osta leiba ja piima, jeda enam usutakse, et alkoholist ja tubakast ei saa loobuda. Neid peetakse teatud mõttes suureks trööstijateks hädas.

Kas see ei ole kurb, et inimesed ei tunne ühtegi teist trööstijat? Ja kui kauaks jedagi, ka need

trööstijad ütlevad ära. Ja siis? Inimesed muutuvad lohutavaks ja õudseks. Hada, kui inimeses ärkab loomaliiklus! Siis ta ei jöö enam leiba, ei joo ka alkoholi, waid ihkab eelkõige werd! Selle koletise pidusöömaaeg on revolutsioon, jöda.

Kas see tuleb? Ja! Täna? homme? ülehomme? Seda ma ei tea, aga see tuleb. Miski? Seft see peab tulema! Mis inimene külvab, jeda ta ka lõikab.

Teie kapitalistid, rahamehed, teie rahwawalitsejad ja ühtlasi kullaorjad! Te olete mõjutanud inimeste alamaid instinkte, nagu lõbuhimu, auahnust ja tapmistungi; te olete äratanud jelle elufa inimeses, olete teda jõõtnud, toitnud ja suureks kaswatanud ja sellega oma kullakotti täitnud; te olete pillawalt ja ülemeelselt elanud ja ärarääkimata wiletuse inimestele toonud, ja niüid? Niüid tõuseb see koletis teie enda vastu? Ja lõgistab hambaid, ta on walmis kallale tormama. Te näete Wenemaad, ja te juba kardate. Aga kas see teadmine toob teid ümberpöõrmisele? Te olete pimedusega lõõdud ja pimedad ega pööra ümber, jest teie pääw peab ka tulema.

Ja teie, jutlustajad ja preestrid, ei ole ka oma häält tõõtnud jeesuguse waeste rõhumiise ja kurnamiise vastu. Te ei ole kaitsnud ega esindanud Jumala õigusi. Te olete jallinud, et inimeses on äratatud koletis. Kristuse kogudus! Sa olid kutsutud et jeda kiskjat looma hukka mõista, jee inimeses ära mõita, jeitsmepealine madu surmata. Kelmad selleks on antud taewajest waraaidast, nimelt õiguseraudriie, usukilp, waimumõõk. Aga kus on need taewarehward wõitluses mao vastu? Kus on raudriie, kilp ja mõõk, jee on Jumala sõna? Sa oled need ära heitnud. Warustus oli julle ebanugaw. Ja waimumõõk? See on küll hoitud muuseumis. Ja kes õskab jeda tarwitada? Oh, need jõõdijad on jäänud wähejeks! Ja kes neid kätte wõtab, lõikab jorme. Mii on wõitlus jelle mao vastu muutunud asjatuks.

Sina, elawa Jumala jõõdur, kuidas sa oled ilma rehwardeta! Sa pead nagu sinu meister rõhuma mao pea; aga sa oled jeda elajat toitnud, suureks kaswatanud, niüid astub ta sinu vastu, et sind neelda. Ei wajata enam leiba, ka mitte eluleiba; tubakat tahetakse, alkoholi ja müarki ja tuld ja werd! Werd! Weri on wiinne nauding! Mii mõirgab metsaline inimeses!

Kas te ei näe, kuidas see koletis end ringutab ja sirutab ja on walmis tormama? Kas te olete täies warustuses temale wastupanuks? Meil on rehward, kahurid ja lennukid. No? Aga kas te ka teate, et sellega ei saa ühtegi metsalist surmata? Selleks on teil tarwis taewawarustust: õiguseraudriiet, usukilpi ja waimumõõka. Dns sinu mõõk teraw? Kas sa õskad jeda tarwitada? Siis ära kardad! Siis wõitluse jelle pahekoletise vastu!

Adolf Wegner.

Maailm otsustamisturni eel.

Lennuväe
kindral Balbo
ja tema mees-
tonna austami-
ne Roomas.

„Wõitlus usu ja uskumatuse wahel on suuremaks teemiks maailmaajaloos.“ Mii ütleb üks õpetlane juhtides seega tähelepantu suurtele wastoludele jumalariigi ja maailmariigi wahel, mille kõrge-
mad ehitajad on Kristus ja Saatan, ning poolehoidjad — Jumala lapjed ja ilmainimesed. Wõitlus jumalariigi ja waenulikkude jõudude wahel on olnud kogu rahwaste ajaloo sisemiseks tõukejõuks. See wõitlus muutub ikka terawamaks kuni wiimase juure otsustuseni, mis kindlustab lõpliku wõidu hädäusel kurja üle, elul surma üle, kōel wale üle, Jumala walitsusel maailma walitsuse üle. See suur otsustus toob esile lõpliku wahetegemise, mitte ainult sisemiselt, waid ka wäliselt. Almaajaloo otsustustund on tegelikult tema wiimne tund, pöördepunkt. Ta määrab ära meie elu lõpu ja igawiku alguse. Piibel awastab meile ajaloo imestamiswäärset kooskõla ja prohwetliku sõna alusel wõime ajalugu uurida kolmeist waatekohast.

1. Aeg-ajalooline otsustustund.

Mpt. 17, 26. näidatakse, et inimsoo arengule on Jumala poolt määratud aeg-ajalooline eesmärk. See eesmärk on ajajooksu lõpp, ajaloo ots. Nõnda on siis maailma lõpp kindel! Inimsoo ei ela mitte igawesti siin maa pääl, waid ta jõuab oma lõpueesmärgile. Ehkki, nii hästi wa-

na- kui ka meaja uurijad ja ilmatargad räägivad inimsoo ilmlõpmatust kestwusest siin maa pääl, otsatust arenguist kõikidel aladel, on see kõik ainult unistus, sest: „Mis nähtaw on, see on ajalik, mis aga nägematu on, see on igawene.“ Kord tuleb lõpp kõikidele nähtawatele asjadele.

See maailmalõpp ei tule mitte iseenejst, mitte juhuslikult, aga ta tuleb Kristuse jälletuleku läbi. „Na waata, ma tulen nobedaste ja mu palg on minuga, igaihe kätte tasuda, nõnda kui tema tegu on. Mina olen A. ning D, Agus ning Ots, esimene ning wiimane.“ (Mk. 22, 12. 13;) See maailma kõigesuurem sündnuus moodustab meie aja lõpu, ja igawiku alguse. See on maailma ajaloo otsustustund! Kui kunagi ajaloois suuri muutusi on ette tulnud, uus ajajärk alanud, siis on see pöore alati ühenduses olnud mõne suure isiksusega, kes niihästi mõõduwat kui ka uut, esiletulewat ajajärku endasse koondas ja nii wana meesse juhatas. Wida suurepärasem oli muutus, seda wõimsam oli ka isik, kelle ülesastumisega ta ühendatud oli. Wiimajel suurel otsustustunnil, millest meie räägime, ei ole aga mitte tegemist üleminekuga iihest ajajärguist teise, waid kogu maailmaaja, kogu inimkonna ja kõige olemasolu lõpuga, möödapääsematu lõppotsuse täidewiimine terve inimsoo kohta. Seepärast wõib seda lõpu tuua ainult üks, kelles on koostatud praegune aeg ja ka igawik.

Millal tuleb see tund? Du ta lõpmatu kangu-
ses või päris ligidal? Jeesus ütles: „Aga wiigi-
puust õppige tähendamiseõna: kui tema oksjad ju
pungas on ja lehti ajavad, siis tunnete teie, et
sui ligi on. Nõnda ka teie, kui teie seda kõik näete,
siis tundke, et see ligi on uste ees. Tõesti, mina
ütlen teile: See sinatse päewe rahwas ei lõpe mitte
ära, kuni see kõik saab sündima. (Matt. 24, 32 —
34.) Sa kuningas Nebukadnetsari unenägu kirjeldab
täpsusega seda ajajärku, mil Jumalariik ilma-
riikide häwinemisel esile tõuseb. Piha kirja aja-
ettekuulutuste uurimine näitab, et need kõik on tõ-
denenud ja nad on meile weel wiimaseks hoiatu-
seks enne katastroofi. „Ei pea tepe aega olema,
see on jumaliku saadiku teadaanne praeguse aja
jaoks. Kuninga pole ajalugu nii kiirustanud kui tä-
napäew. Londoni „Times“ kirjutab: „Maailm hin-
geldab!“

2. Ajalooline otustustund.

Kirjakoha, mis seda mõtet kõige selgemini ja
lühidalt väljendab, leiame Laan. 2. 44: „Aga
nende kuningate päewil mõtab taewa Jumal ühe
kuningriigi üles ehitada, mis ei pea saama ära ri-
kutud ei igawesti; ja see kuningriik ei pea mitte
teise rahwa kätte saama; sest see peab pihuks lööma
ja ära lõpetama kõik kuningriigid, aga ise jääb ta
igawesti seisma. Laan. 2. 44; Wana Seaduse
prohwetite keskel seisab Taaniel erilisel seisukohal.
Tema raamat koostab kõik Wana Seaduse ettekuu-
lutused ja seepärast võib teda nende kroonivaks
lõpuks pidada. Ta sisaldab nägemiste näol terve
rea haarawaid ja kaafakiskuwaid pilte, maailma
ajaloo plaanist waadatumana jumalikust ja inimlikust
seisukohast. Neg, mida ta käsitab, ulatab Nebu-
kadnetsari walitsemisest, 600 a. e. Kr., kuni aegade
lõpuni. Sellest lõpuist räägib meie kirjakoht, mis
Nebukadnetsari unenäo lõpul selgesti kuulutab maa-
ilma-ajaloolist otustustundi. Millega on siin te-
gemist? Nebukadnetsarile näidati unenäos maa-
ilma-ajaloo kawat. Kuningas nägi võimsat
inimkuju, mille üfifid kehafad olid mitmesugu-
seist metallidest, mis jalgades isegi sawiaa segune-
sid. Selle kuju läbi ilmutas Jumal oma kawa maa-
ilmaajaloo käigus. Ta on Jumala wastus Nebu-
kadnetsari küsimusele, „mis pärast sedasinast aega
peab sündima“.

Selle kuju pea on selgesti kullast. Tema rind ja
käed hõbedast, kõht ja puusad waseft, jalad osalt
rauast, osalt sauest. Kiwi, mis ilma käteta alla
lastakse, purustab terve kuju. Unenäo siju ja tä-
hendus seletati kuningale Taanieli läbi. Seletus
näitas, et ajaloo järgiwad üksteisele neli ilma-
riiki, aga kõik häwinewad katastroofiliselt. See ka-
tastroof tähendab kohtumuhkust wiimasele rahwa-
põlwele, ta ei tähenda aga weel wiimast kohut.

Mishuquused olid need riigid? Dr. F. Becker
kirjeldab meisterlikult kokkuvõetult neid ajaloolisi
tõstiasju. Ta ütleb: „Ma pean lühidalt sõnades

— laialt algama —, et praegust maailma oluforda
minewikust arusaadawaks teha. Igawana on rah-
waste ja wiirside piire ennat teiste üle maksma
panna, ilmapõimu omandada. See mõte on an-
tiik pärandus. Mates ajast, mil Assiiria-Babiloo-
nia kuningad Wahemere ja Persia lahe wahel asu-
wad maad wallutasid, nimetawad nad endid „maa-
ilma walitsejaks“. Persia võimukandjad kandsid
tiitlit: „Kuningate kuningas“. Alexander, kui neu-
de wainne pärija, püüdis oma alla saada kogu
maailma ja Room ühendas oma keiserriiki kõik Wa-
hemere maad. Nende juurest rändas see idee keis-
aja germaani-romaani rahwaste juure. Karl Suur
tahtis terve kristluse pea olla ja kristlusele pidi wõi-
detama kõik rahwad. Kristuse wastase võimu ku-
lutamise eelkäijaid on meile Jeesus ise ja ka jün-
gid on seda selgelt ette kuulutanud. Ühe kirjelduse
nõndanimetatud „Issanda päewast“ leiame Joel. 2,
1—10; Kui see päew saabub on selle maailma
wiinne tund lõõnud! Teie igawene saatus on sel-
lega pitseeritud, sellepärast käsitame weel

3. Önduse-ajaloolist otustustundi.

Üks meie luuletajaid ütleb: „Maailma ajalugu
on maailma kohus;“ ja tuhanded räägivad seda
järele, ilma sellest õieti arusaamata. Teiste sõna-
dega: Milleks wajame lõpukohut maailmale! „Kõik
ülekohus maksab end kätte siin maa peal!“ Kui
pääliksandjed on sarnased kõnewiisid! Maailma-
ajalugu pole mitte lõpukohus; aga ajalooos taba-
wad mõõdaminevad muhtlused üfifid inimesi, pe-
rekondi, riike ja rahwaid, mis on kui eelpist Iss-
sanda kohtupäewast. Maailm ei armesta lunas-
tamisplaani lõpetamisega, mis Kristuse tuleku päe-
wal toob palka ja kättemaksimist! „Ärge pange seda
imeks; sest tund tuleb, millal kõik, kes haudade sees
on, peawad tema healt kuulma. Sa wälja tulema,
kes on head teinud, elu ülestõusmiseks; aga kes on
paha teinud, hukkamõitmise ülestõusmiseks (Job.
5, 28, 29.)

Millal lööb öndus-maailma ajalooline otus-
tustund? Ta on juba ammu lõõnud! Kui üks noor
inimene surma mõisteti, ligines temale kaastund-
likult üks waimulik ja ütles: „Sa näed, et see on
otustaw tund sinu elus?“ Noormees mõtles weidi
järele ja ütles siis: „See on minu elu wiinne tund!
Ostustus oli minu 16-dal eluaastal, kui otustasin
end Jumala asemel maailma poolele!“

Maailma önduse-otus tehti Ketsemani aias,
kus Kristus, armastusest inimeste wastu, otustas
end ohverdada. Maailma otustustund oli sel sil-
mapilgul, mida kirjeldatakse Matt. 27, 22, 23.

„Sinu riik tulgu!“ Nah see palwe täitub maa-
ilma imestuseks ja ehmatuses, aga lunastute rõõ-
muks. Taewariik läheb oma teed läbi aegade iga-
wikule wastu. Kristuse esimehest tulekust libas kuni
ta jälletulekuni au sees; ta läheb oma teed, ükskõik
kuidas meie sellele juhtume.

Rui tulewifuloor terfib.

III.

Kolmas pitser.

„Ja kui ta kolmandama pitseri lahti wöttis, siis kuulsin ma kolmanda elaja ütlemat: Tule ja waata! Ja ma nägin ja waata, üks must hobune.“ Wastandina walgele hobusele näeme siin musta hobuse. Walge wärw on süütause ja puhtuse sümbol, kuna must kujutab walguse puudumist, pimedust, äralangemist ja wiletjust.

Nii kui juba eelpool tähendatud, püüdis Konstantiin Suur wägiwaldjel teel Nicäa konfiiilil antud kirikuseadusi inimestele peale sundida. Kolmanda pitseri ajajärgul, mis kestis umbes 320. kuni 540. aastate ümber, astub kristlikus koguduses esile pime effiöpetus ja ebausß jeniölemata kujul.

Kolmanda pitseri ajajärgu kestes arenes iseäranis katoliku kirik iseisewaks wõimuks, kes oma jagõpetusega kogu kristliku kiriku täitis. Paganlikud usuwaated astusid puhta Jumalajõna õpetuse ajemele.

Õpetus pühade isikute austamisest ja puhastustulest on pärit jellest ajajärgust. Njaloolane Mosheim ütleb: „See wõtaks enda alla mitmed teosed, kui tahaksime kõiki neid pettusi ja effiöpetusi üles lugeda, mis kawalad palgalised eduga jelleks tarwitasid, et teadmatuid rumaluses hoida. Tõe religioon oli pea täiesti eemale tõrjutud hirmsa ebausjõpetuse läbi. (Kirchengechichte, 4. Jahrhundert, 2. Teil, 3. Kap.)

„Ja ma nägin ja waata, üks must hobune, ja jel, kes tema seljas istus, olid waekausid käes.“ Kaalud ratsaniku käes on kohtunõistmise sümbol, sest Taanieli raamatu 5. ptk. 27. j. on öledud: „Sind on waetud waekauside peal, ja on leitud wäga kerge olewat.“ Ka siin leiame jamasuguse olukorra maad wõtnud olewat ja ka otsus on jarnane, kui Beltsatjariqi ajal. Preestrid pidasid enda ameteid ainult materjaalse jissjetuleku pärast ja püüdsid nii palju, kui iganes wõimalik, maiseid warandusi koguda. Sellepärast ka see hüüd nelja elaja least: „Üks mõõt niisu ühe teenariraha eest ja kolm mõõtu odre ühe teenariraha eest.“ Must hobune ja kaalud ratsaniku käes, et wilja mõõta, tähendawad waimuliku wilja, Jumala selge õpetuse, puudust, nii kui jeda ka Mmoje 8. ptk. j. 11. 12. leiame. Ka Saamueli ajal oli „Sehoowa jõna kallis“. 1. Saam. 3, 1. Samuti oli ka uuejeadusliku äralangemise ajal Jumala jõna kallis (jeda oli wähe leida) ja must hobune on kohane kujutus selle waimuliku pimeduse kohta, millisesse kirik Konstantin Suure ajast alates langes.

„Aga õlile ja wiinale ära tee paha.“ Salm 6. Wida piiblis õli ja wiina all kujutatakse ja mõistetakse näeme Safaria raamatu neljandamast ptk. Sealt leiame kirjelduse, kuidas õli, mis kahest õli-

puust jookseb, seitsmeharulist küünlajalga õliga warustab. Säälsamas leiame ka seletuse: „See ei pea jündima ei mitte wäe ega rammu läbi, waid minu Waimu läbi, ütleb wägede Sehoowa.“

Seejama isik, kes lubas, et Jumalajõna kuni äriasja astmele alandati, kandis ka selle eest hoolt, et õlile ja wiinale — tõelisele jumalikule walgusele ja waimu wäele — paha ei saadud teha. Njal, millal Jumalajõna ikka kasiinamalt wälja jagati ja kallimaks sai, kuni see alama rahwa käest hoopis kõrwaldati ja effiöpetuste alla maeti, ei wõtnud Jumal oma Waimu armuandeid maa pealt.

Lugemata hulgad kohtlasi usklikke mõjutati Jumala Waimu läbi tõetele ja nad pidasid ustawalt kinni Jumala tõest. Inimesi juhutati Jumala Waimu läbi ka siis, kui nende tõetundmine puudulik oli. Nõnda hõõgus keß waimulikku pimedust ikka weel jumalik walgus; hoolimata elulewa puudumisest oli õli ja wiin siiski saadawal.

Neljas pitser.

„Ja kui ta ka neljandama pitseri lahti wöttis, siis kuulsin ma neljanda elaja heale ütlemat: Tule ja waata. Ja ma nägin ja waata üks tuhkur hobune, ja selle nimi, kes tema seljas istus, oli surm ja põrguhaud käis temaga, ja neile anti meelewald maa neljat oja ära tappa mõõgaga ja näljaga ja katku surmaga ja metsaliste läbi.

Neljanda pitseriga muutub pilt ikka koledamaks. Teise pitseri aegne ratsanik punasel hobusel täitis maailma were, sõja ja wihawaenuga, kolmanda pitseri ajal wöttis maad nalg puhta Jumalajõna järele, mis inimlike effiöpetuste järeldujel wõidule pääsis. Neljanda pitseri ajal tuhku hobuse näol käib aga surm ja haud oma wõiduteed, ja weel sel määral, mis neljandat oja elanikke ähwardab.

Õhki jumalalapsi langenud kiriku poolt taga kiusatakse ja igal wõimalikul teel hukatakse, jääb siiski tõeks Ennistegija töötus, milles öeldakse: „... ja põrgu warawad lei pea jeda (kogudust) mitte ära wõitma.“

Ulatus kolmanda pitseri ajajärk pimedasse, puhtast õpetusest äralangemise aega, siis toob neljas ratsanik meid kõige pimedamasse ajajärku, mil neid kõiki piinati ja surmati, kes püüdsid kinni pidada jumaliku tõest. Et tolleaegse äralangenud kiriku kujutus surmaga tuhkrul hobusel — kahwatu, kõdunemise wärw — kohane oli, jeda tõendawad paljude tolleaegsete waimulikude ja ajaloolaste kirjad. Nõnda kirjutab üks paawstlikest kirjanikest: „Oh armas Jumal, kuidas on nüüd küll kuld nii tumestunud, kuidas on kõige parem wärw ära rikutud, milliseist koledaist asjust loeme, mis tol ajal isegi apostlikul toolil on jündinud.“ Kolleringus Tase Temp. p. 68.

Terwis hoid.

Kaela riietumisest.

Dr. P. Laß.

Kevadel, sügisel ja talvel näeme palju inimesi, kellel on tänaval käies, wankris, autos või jಾನis sõites jallid kaela ümber. Kas need inimesed talitawad õieti terwise suhtes, sellele peawad andma wastust järgmised wäljawõtted.

Kaelahaiguste kartusel mässtitakse kaela hoolikalt nii paljude poolt, sest kui kergesti mõiks juhtuda kõneelundite külmetus ja walmistada raskest häda! Katmata kael pole see, mis toob raskesti, küll aga maksab kätte iga külmetamine. Kui üks või teine kinnitab, et tema jaoks pole külmetused üldse mõimelised haiguste loomiseks, siis on see tõesti tõsi terwete inimeste juures, kelle sisetuses pole mingisuguseid wõõraineid. Kuid löögu igaüks oma rinnale ja küsigu endalt, kas ta kuulub nende õnnelikkude ja puhtate hulka. Neid leidub väga wähe. Meie oleme täiesti patused, patustame oma enese keha wastu ja anname seega ka enesetele peawarju haigusidudele, mis wabastatult külmetuse läbi, satuwad suurel hulgal werde ja mõiwad teha õige suurt kahju. Muidugi on meil kõigil põhjust karta end külmetuse eest.

Kas kaela karmi ja külma õhu kätte asetamise läbi võib külmetada kaela ja kutsuda esile sellel läbi haigusi? Sialgi! Kael kuulub näo ja käte kõrwal nende kehaojade juurde, mis igapäew puutuwad kokku weega; sellel läbi omab ta ka wastupanuwõime tuule ja halwa ilma wastu. Kui sellelgi on halwa ilma tõttu neelamisele walu kurgus või häälekähisemise hood, siis on kõigi tädide ja wanade naiste arwamiste järele selles süüdi waid liig kerge kaela riietamine; kaela enese wastupanuwõime arwestatakse nullile. Mjalugu waikib aga sellest, et patient on wäljas wiibimisel hinganud ainult suu läbi ja

on lasknud mõjuda kaela õrnadele limanahkadele külma õhuwoolu tugewatest tõmbetest. Samuti waikib ta selle üle, et nii mõnigi, kes kange külma-ga käib või töötab, ei lasse puhata oma kõneelundeid.

Kes alati hingab wäljas läbi nina, selle parima kopsudekaitsja läbi, sellele ei tee kahju külm õhk ka katmata kaela juures.

Tuntud tõsiasi on, et need, kelle kael on alati mäsitud liig soojalt, saawad palju kergemini kaelawalu ja häälekähisemist kui need, kes kannawad teda alati wabalt ja paljalt. Dr. Walser ütleb, et paljude kaelahaiguste juures, kus ei aitanud ei pinjeldamine, põletamine, kange hõõrdumine ega muud abinõud, andis ta lihtsalt nõu eemaldada jalli või kasukat ja mõistlikult karastada kaela.

Naha kui hingamis- ja eristamisorgani tähtsus on küllaldaselt tuntaw. Tiheda riieuse juures ümbritseksid tema eristusproduktid keha wabastpidamata, takistaksid eristumist ja teeksid täiesti wäärustetuks ilmtingimata wajaliku naha hingamise. Kehal ülestõusew õhuwool wiib aga kahjulikud ained ära ja toob juurde uue eluõhu. Ümbermähitud kaelarätikute kaudu takistatakse naha õhutamist. Ka wabale wereliikumisele pole midagi kahjulikum, terwisele hädaohtlikumat, kui kahe mõimsama, kaelast läbiwoolawa tuiksoone kitsendamine ja liig soojalt riietumine.

Sellepärast kadugu kartus kaela külmetamise eest; see on küllalt kaitstud; kanname teda wabalt. laseme teda alati olla uhutud puhtast taewaõhust, sest sellel läbi muutub ta tugewamaks ja wastupanuwõimelisemaks ja tõuseb meie üldine heatunne.

Kui ma ööseti ei saa magada.

Kui hädatarvilik elule on uni, näitab meie kõige paremini asjaolu, et paljude metsrahwaste juures wiiafse surmanuhtlus täide sel teel, et hufkamõistetut takistatafse trummeldamije jne. teel magama jäämaft seni kuni ta uinub igawesti.

Magamije ajal ei seisa meie kehas mitte kõif orgaanilised eluawaldused, oja ainetewahetuseft te- gutseb ta une ajal. Meie närwid peawad ikka jälle asendama äratarwitatud ofi, et suuta täita kõifi neile määratud ofi. Nõrgas seisukorras ei juuda nad aga pühenduda — wõifks peaagu ütelda — pa- ranemijele. Meie närwifüsteemi äratarwitatud ojade täiendamine sünnib peamijelt une ajal. Sel- letõttu wõrdleb Schopenhauer wäga tabawalt ini- meje und uuri üleskeeramisega.

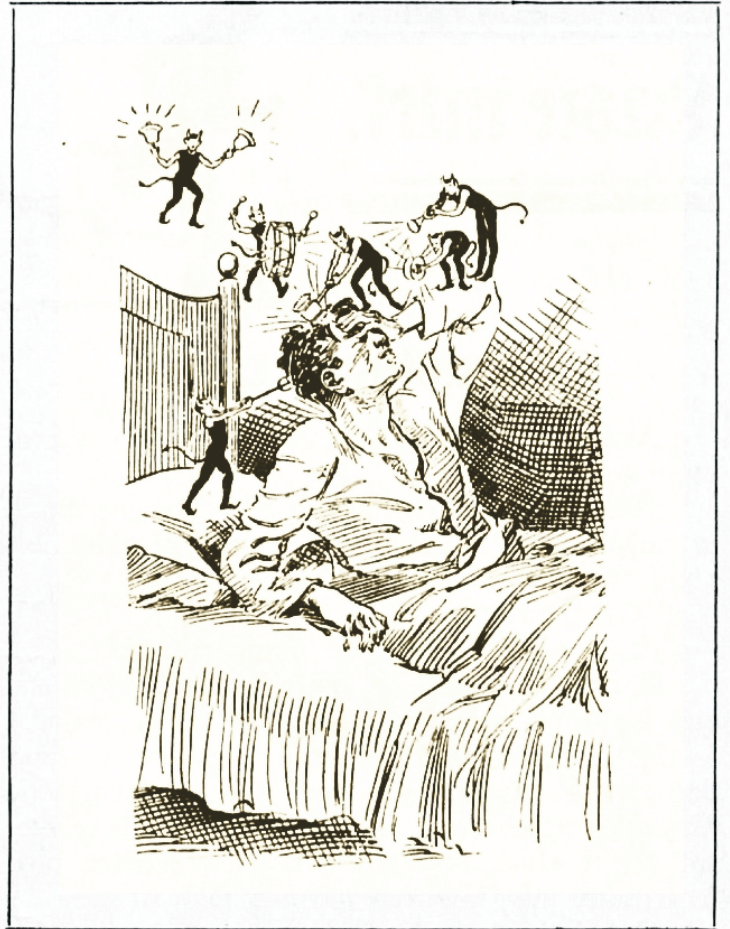
Unepuuduse paha on selle tõttu tingitud meie närwifüsteemi kaugeleulatunawast rikkest. Kaswawa wanadusega wäheneb une kestwus, mida meie wa- jame oma keha jaluleseadmisefks, kuna imikud wee- dawad suurema oja oma ajast magades.

Milline põhjus wõifks olla unepuudusel? Ra- hulikult magama jäämisefks peame olema harjunud imbruses. Sel on tundlikud närwid, ärtab üles ijegi siis, kui kell, mis jenini korrapärafelt tikfus toas, jääb korraga seisma. Paljud töölijed wõi- wad uinuda miirijewa masina juures, kuna nad on harjunud selle imbrusega, nad ärtawad aga ena- masti siis, kui masinail tekib mingi rife.

Une ajal on aju wereftjaldawus wäga wähen- datud. Kui meie edukalt tahame wõidelda une- puuduse wastu, peame hoolitjema selle eest, et aju wereftjaldawus wäheneks loomulikul teel. Were kogunemijft ja seisnijft joodustame aga kui meil on tahjulik harjumus lugeda õhtuti. Selleft on tingi- tud nõue, et enne uinumijft ei tohi lugeda. Kuigi jääme raamatuga magama, ei tööta ainult üks oja meie teadwuseft, kuna aga alateadwus töötab jeda erkjamalt ja uni pole jelletõttu loomulikult mitte tugewndaw ega wärskendaw; wastuofja, jarnajest unest äratafse reeglipärafelt õige rusutult.

Wererohkuse wähendamisjela ajus kuulub natu- fene fõrgendatud peasfend. Iga sööma järele on tunda wäsimust, kuna jeedimisorganid wajawad werd, mida tõmmatafse ajult. Liig täis magu aga takistab jällegi uinumijft wõi mõjub ijegi kardetud luupainajana. Edasi mõjuwad kroonilije unepuu- duje tekkimisjela joodustawalt kohwi, tee, tubakas ja wein.

Wärskes õhus liikumije puudus lajeb were- ringwoolu muutuda loiuks ja kutsub efile unepuu- duje. Kui meid öösel uni peab wärskendama, tuleb peale õhtujõõfi hoiduda mitte ainult lugemisjelt, waid igajuguseft waimlijest töõft. Liihifefed soojad

Unetu piinab öösel.

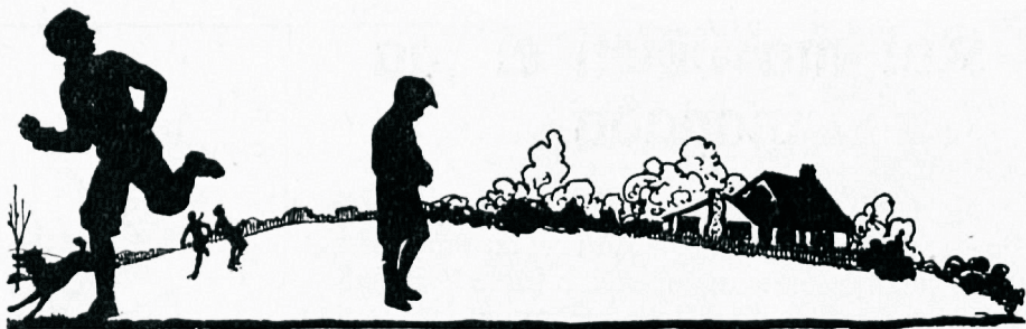
wannid on suurepärafeks wahendifks unepuuduse wastu, kuid on efsitus uskuda, et wanni tempera- tuuri tõusuga saadafse weel rahustawamat mõju; tulijed wannid ärritawad jüdan, mis hakkab ra- hutult ja kiiresti lööma ja teeb häda weel hal- wemaks.

Unewahendite tarwitamisjelt tuleb tingimata hoiduda. Need ei kõrwalda kunagi häda algpõh- juft, parimal juhul toowad waid liihifefje paremufe, millele aga järgneb jeda kahjulikum rife. Rahjuks wõib aga wäga harwadel juhtudel teha kindlaks, et unepuudus pole mõijtmatu eluwijfi tagajärg.

Magamistuba tehafse meeflega pimedaks, et wä- hendada meelte wastuwõtlikkust. Ka pimedakstege- mine wõib aidata kaaja werchulga wähendamisjela ajus. Edasi kuulub unepuuduse rawi juure pehme, mitteärritaw dieet kui ta hästi wilu ja tuulutatud magamistuba. Mida wäiksem on magamistuba, jeda paremini peab ta olema tuulutatud. Kõilmade jalgade soojendamije teel wõib samuti juhtida ajust ära oja werd.

Meeltemuljeid, mis takistawad meid magama jäämaft, wõime mõnikord wõtta wastu ka nina läbi. Sel põhjufel ei kuulu lilled magamistuppa. Qua- letklaualt woogab kõigi wõimalikkude lõhnade jegu, milledest meie tänini pole ofsinud oma unetuse põh- juft. Mõnikord kohtame ka musta pesu magamis- toas hoidmisjela pahet; ka see raskendab magama- jäämist.

Laste nurf.

Burustatud afen.

„Lähme sinna murule,“ kutsus Arnold. „Seal on ilusaid kive.“

„Ma mõtlen, parem me ei lähe,“ vastas Paul, tuletades endale meele, mis isa tihti rääkinud hädaohust kividega mängimisel.

„Teine ford.“

„Tule nüüd ikka, Paul, teeme mängu!“

Nõnda jee juhtus, et piisikesed poisid läksid pärast koolitunde murule ja hakkasid kive loopima.

„Siin ruumi küllalt mängida, pole väga lähedal afnaid ega midagi,“ jõudis võelda Arnold ja järgmisel hetkel Pauli kivi lendaski afnasse ja kustus klirin afnaruudu purunemisest. Vastas asetjewa juure maja afen oli purunenud.

„Jookseme ära, Paul, ära seisa seal niimoodi! Härra Johanson võib lasta mõne minuti pärast politseil sind kinni võtta. Ma ütlen sulle, tule ära!“

„Ma ei taha ära joosta,“ ütles Paul julgelt.

„Sa võid mind nimetada milleks tahad.“

Ja Arnoldi imestuseks väike Paul jammus üle tänava ja läks purunenud afnaga maja ukse ette.

Paul kõlistas ukselella kaks lorda, ja tüki aja pärast alles ilmus majateenija. Paul soovis härra Johansoniga kokku saada, mille peale teenija vastas, et härral on vähe aega ja teda ei või segada.

„Aga ma pean temaga kokku saama.“

Härra Johanson ise oli näinud kogu juhtumit pealt läbi afna. Kuuldes jutuajamiist uksele, ta oli huvitatud, mis poisj temale räägib, ja ta hiiüdis: „Las poisj tuleb siia!“

Sisse astunud, Paul peaaegu unustas, mis ta

pidi tegema, sest ta oli jellest olukorrast nii kütkestatud. Ta polnud veel ialgi näinud nii ilusaid pehmeid toole ja läikivaid põrandaid.

„Mu nimi on Paul Mätlik,“ kogeles poisj. „Ma lõhkufin kiviga teie afna. Mu isal ei ole tööd, jee-pärast ma ei saa täna teile jeda välja maksta, aga ma makfan niipea, kui ma saan raha teenida. Siin on seitse senti. See on mu viimne raha.“

„Seitse senti! Mu poisj, jeda on liig vähe, et lunastada jäärase juure afnaruudu hind. Kas sa ei tea, et ma võin lasta panna sind wangi, kui sa ei saa kõike maksta?“

„Jah tean!“ vastas Paul murelikult. „Aga palun, härra, jee on väga walus mu emale.“

„Olgu siis, tema pärast ma ei tee jeda. Kuid millal sa loodad maksta ülejäänud oja?“

„Ühe nädala pärast, mu härra. Ma tänan teid!“

Nii Paul läks oma teed, harutades, kuidas ta saaks teenida selle juure jumma raha. Kogu nädal ta jookkis wabal ajal ringi ja tegi, mis võis, et teenida mõned sendid siin ja seal. Pidades oma sõna, ta tuli nädala pärast Johanson juure tagasi.

„Mul on täna kaksikümmend wiis senti teie jaoks.“

„See on juht parajane jumma jäärase väikese poisji jaoks. Näagi, kust ja jelle said?“

„Ma ise teenisin iga sendi; ainult ühe sendi andis isa, et kaksikümmend wiis senti täis jaoks.“

„Tore, mu poisj! See on aus tegu. Ja nüüd ma tahan teada sinu nime ja kus sa elad.“

„Ma kirjutan teile üles.“

„Sul on ilus käefiri,“ ütles härra Johanson. „Kus koolis sa käid?“

„Ma käin algkoolis N. tänawal,“ vastas poisj.

Paul lahkudes lubas nädala pärast jälle tagasi tulla.

Aga järgmisel nädalal Paulil ei läinud hästi ja tal oli tuua ainult wiis senti.

Härra Johanson muidugi oli väga liigutatud poisji aususest ja ta külastas tema wanemaid, kus ta sai kuulda, et Paul on niijama sõnakuulelik ka kodus. Härra Johanson andis wanemaile wiiskümmend krooni, mille eest poisjile osta uus ülikond. Ja hoolitjes Pauli hariduse eest ja temast sai peagi tubli, aus noormees. Tema wanemad rõõmustasid jelle üle ja tema käsi käis kõigiti hästi.

See oli tema aujus, mitte tema riided, mis temast peagi tegid mehe.

Parimat nõu lastele annavad wanemad.

Leeni unustas.

Leeni oli väike hooletu tütarlaps. Tema alati jeks wabanduseks oli „ma unustasin“. Kui tal kästi kiri posti wiia, siis ta tihti unustas jelle. Kui tal kästi midagi teha, siis tal jäi ifka midagi tegemata. Ka kooli ulesandes oli ta hooletu.

Leeni sünnipäew oli esimesel mail. Märtsis külastas teda tädi Anna.

Tädi Anna kuulis Leeni harilikku wabandust, kui tal oli midagi tegemata, mis kästud. Ühel päewal ta ütles: „Leeni, kallis, sul on väga, väga paha harjumus. See on unustamine. Väikesed harjumused saavad suureks ja toowad mõnikord suure pahanduse.“

Leeni langetas oma pea. „Ma ei saa unustamises midagi parata,“ ütles ta.

„Sa saad siiski,“ wastas tädi Anna karmilt. „Sa pead unustama „unustamise“. Ja kui sa kuue nädala jookkul enam ei unusta, siis kingin sulle sünnipäewaks käekella. Kui sa seda kannad, siis sa ei unusta enam, mis sul on teha.“

Käekella ta nii väga ihkas. Särawi filmi ta töötas seda wõita.

Ta kirjutas kolmele jedelikejale: „Ma ei taha unustada.“ Ühe ta ajetas peegli peale oma toas, teise ta finnis oma raamatupauna külge ja kolmanda pesemistoale afna eesriide külge, sest ta unustas väga tihti hambaid peseda.

Ühel hommikul, nädal enne tema sünnipäewa, ütles ema talle: „Leeni, kallis, lae see kiri postkasti kooli minnes.“

„Jah, ema!“ Leeni wõttis kirja ja ilma aadressi waatamata pistis jelle oma raamatupauna. Uulitsjal ta kohtas oma pingikaaslase. „Lähme üle turu,“ ütles tema sõbranna. „Mul on kakskümendwiis senti, ostame sealt midagi. Ma annan sulle ka.“

Kui nad olid jõudnud turule, kell lõi kahetja. Nad piistid kohe jooksuma, et mitte väga hiljaks jääda.

„Kas sa panid kirja posti, Leeni,“ küsis ema, kui Leeni õhtupoolel tuli koolist.

Leeni pani hetkeks käe juu peale ja pale läks punaseks. „Ei, see on minu raamatupaunas koolis. Mul on väga kahju!“

„Seega olen mina,“ rääkis ema tasase häällega, „ja tädi Anna kohutawalt üllatatud.“

„Miks?“ küsis Leeni.

„Sest kui ta minult ei saa teadet jelle nädala lõpul, siis ta teab, et sa ei ole maha jätnud oma harjumust. Kirjas, mille ma sul käskisin posti panna, ma kirjutasin temale, et ta wõib saata sulle käekella.“

„Kallis ema,“ hüüdis Leeni, „ma panen jelle homme posti!“

„Ei!“ wastas ema, raputades pead. „See ei ole enam õiglane. Tütreke, ja tegid mulle kurba meelt. Aga ma olen kindel, et sa saad end parandada, kui sa tahad.“

„Ma-a-a püüan,“ tuli läbi nutu. „Ma ei ole enam unustanud kaua aega. Ma palun, ema, unusta ära see ainus ford, mil ma unustasin!“

„Ei!“ kõlas ema otjus. „See oleks tädi Anna petmine.“

„Ma panen jelle homme posti, hüüdis Leeni.“

„Ma rääkisin oma pingikaaslasele ja teistele, et ma saan sünnipäewaks käekella,“ rääkis Leeni pisaraid põskedelt kuivatades, „ja ma nüüd ei saagi!“

„Ei, sa ei saa,“ ütles ema. „Mul on väga kahju, et mu väike tütar ei saa oma sõna pidada.“

Leeni waitis tiiki aega. Wiimaks ta lausis: „Ema, ma püüan oma sõna pidada.“

Pahadest harjumustest ei saa kergesti lahti. Leeni wõttis end tõsiselt käsile, et mitte enam unustada. Ja jõuluhommikul, kui ta ärkas, talle anti väike karbuke. Seda awades ta leidis hõbedase käekella. Karbi põhjas oli pühendus: „Armas Leeni, annan jelle sulle mõidutäheks, sest sa wõitlesid ja said enese üle wõidu. Sinu tädi Anna.“

Mitmesugust.

Kollane hädahoht kasvab.

Sündivus Aasias on märkja juurem kui Euroopas. Viimaste andmete järele sünnib aastas lapsi: Hiinas 14.500.000, Briti Indias — 11.600.000, Hollandi Indias — 2.600.000 ja Jaapanis 2.100.000.

Euroopa maades peale Venes sünnib aastas umbes 7.700.000 last. See on peaaegu pool vähem kui Hiinas üksi. Ameerika Ühendriikides kasvab elanikkude hulk sündimuse arvul 2.200.000 võrra. See on umbes samapalju kui väikestes Jaapanis. Venes sündivus arvutatakse 6 miljonile aastas.

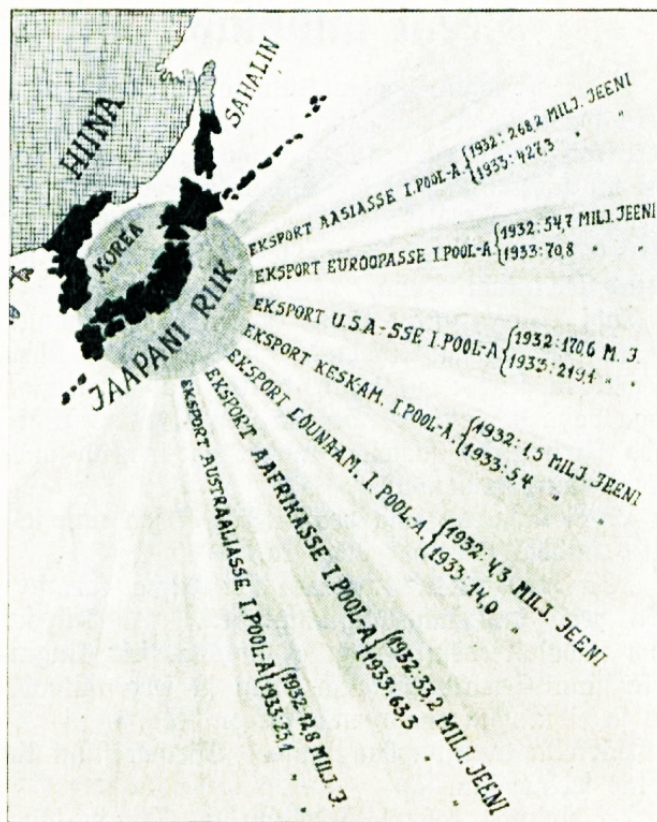
Kuigi suremus Aasias on märkja juurem kui Euroopas, omegi annab sündimuse ülekaal jurevust Briti Indias 3.470.000, Hollandi Indias 1.140.000 ja Jaapanis 940.000 isikut juurekasvu aastas.

Aasia on ja jääb alataja fitjamaks kollajele raasfile. See asjaolu sünnib rahvusjuhte välja astuma. Erisejalhoitung sünnib kollajeleid kõrvaldama valgeid nende eesõigustatud seisukohtadelt. Valge raas lähemas tulevikus ei juuda vastu panna pealetungile Aasiast.

See jelgub kohe kui paneme tähele Jaapani kaubanduspoliitikat. „Tõusva päike maa“ on kiirelt arenenud tööstusriigiks ja maailmavõimiks, kes tahab jätta kõigile vanematele tööstusriikidele tühjad känd. Ta ujutab üle oma võrratult odava kaubaga kogu maailma. Nagu näha kõrvalolevas kujutuses ja allpool tabelis, Jaapani väliskaubandus kasvab hoogjalt. Doome siia juure võrdluseks teiste tööstusriikide väliskaubanduse kriisiaastail:

Esimene poolaasta	1931	1932	1933
Saksamaa	8320	5374	4453 milj. Rmkf.
Inglismaa	652	576	520 milj. Naela
Ühendriigid	2422	1586	1261 milj. Doll.
Jaapan	1267	1365	1845 milj. Yeni.

Briti ja Hollandi Indias on Jaapan teatud Euroopa kaubad peaaegu täiesti välja tõrjunud. Sellewastu on kõikjal Briti maailmariigis turud firewad kaupadest pealkirjadega „Made in Japan“ (valmistatud Jaapanis). Samuti Jaapani kaup woolab Saksamaale, Ameerika Ühendriikidesse ja teistesse riikidesse, kuna aga nende oma väliskaubandus langeb turgude kaotuse tõttu. See asjaolu tekitab pinewuse rahwaste wahel ja hädahoht maailmarahule on võrratult juurem kui oli enne maailmasõda paljuräägitud „Made in Germany“ konkurentsi. Jaapan wägimawdijelt jüwendab kollast

Jaapani tööstuse statistika.

hädahohtu Euroopale ja õhutab kättematjtu tema ülekohtu eest, jöda raasfile wahel.

Milles seijab Jaapani edu? Jaapani tööliste wajadus on mõistatuslikult wäike, tema riisitoit on odaw, palgad on wäikejed ning armuandmatult tarwitatakse ära naiste ja laste tööjoud.

Jaapanlased ajutawad Aasia rahwasteliitu.

Tokios on ajutatud uus rahwasteliit „Suur-Aasia union“. Siit moodustas komitee, millel ülesandeks Aasia rahwasteliidu arendamine. Sellesse rahwasteliitu peaksid kuuluma kõik Aasia rahwad Wäike ookeani kallastel Jaapani ülewõimu all. Aasia rahwasteliidu ajutajate koosolekul wiibis aga Aasia rahwaste esindajaina ainult Jaapani ja Mandshukuo ametlikke isikuid, walitjuse, sõjawäe, õpetlaste jne. esindajaid. Kõigis kõnedes toonitati Genji Rahwasteliidu puudulikkuist Aasia juhetes.

„Meie Aja“ tellimise hind:

Aastas postiga — Kr. 2.—. Poola. Kr. 1.10.

Üksik nr. 20 senti.

Tellida võib igast postiautufest ja lewitajatelt.